

شکل‌های ناتمامی

(تئوری و نقد ادبی)

www.ketab.ir

آقاچانی، شمس
شکل‌های ناتمامی (تئوری و نقد ادبی) / شمس آقاچانی. - - تهران:
ویستار، ۱۳۸۴
۲۹۹ ص.

ISBN: 964-5507-60-X ریال ۳۵۰۰۰

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.
۱. نقد ادبی، ۲. ادبیات - - تاریخ و نقد، ۳. ادبیات فارسی - - تاریخ و نقد.
الف. عنوان.

۸۰۱/۹۵

PN۸۱ / / ۸۷ش

۴۰۷۹۵-۸۳م

کتابخانه ملی ایران

شکل‌های ناتمامی

(تئوری و نقد ادبی)

شمس آقاجانی

ایران، تهران

هزار و سیصد و هشتاد و چهار

انتشارات ویستار

تهران، خیابان دانشگاه، شماره ۱۴۶، واحد ۴، صندوق پستی ۱۳۱۴۵-۷۴۹

تلفن / ۶۴۹۱۸۸۵ / فکس / ۶۴۹۷۵۸۲

Email/vistar_pub@yahoo.com

شکل‌های ناتمامی شمس آقاجانی

۱۳۸۴	چاپ اول
•	آمادسازی،
دفتر نشر و نشر	حروف نگاری و صفحه‌آرایی
مریم خسروی	حروف نگار
پیمان سلطانی	طرح جلد
دینگر	چاپ جلد
نکبیر	چاپ متن
نسخه	۳۳۰۰
۲۵۰۰ تومان	

شابک X-۶-۵۵۰۷-۹۶۴ v ISBN 964-5507-60-X

VISTAR PUBLISHING, Inc.

#4,146 Daneshgah Street, Enghelab Street,

Tehran 13156, IRAN P.O.Box 13145 - 749

Tel/+98 - 21 - 6491885 Fax/+98 - 21 - 6497582

فهرست

۱۱	پیش‌گفتار
	کارگاه
۱۷	زبانیت
۳۷	زبانیت ۲
۶۱	حسی شدن و مشکلات توصیف
۷۱	چرا تفاوت؟
۷۹	شعر، معنا، واقعیت
۹۵	کارگاه شعر و قصه (۱)
۱۰۹	خاطرات یک دوستی انتقادی
۱۱۵	پیرامون شعر دهه ۷۰
	در ادامه
۱۴۱	گذر از شعر مدرن

۱۶۱	«وانمود کردن» یک تکنیک است
۱۷۱	لحن محاوره
۱۸۱	لیلا سازی بزرگ شعر
۱۸۹	آتشی و مدونیس
۲۰۳	شکل ناتمامی ها
۲۱۵	صدایش خوب است
۲۲۹	اگر که تن، زبان بشود
۲۴۵	به کردار شیرین اخلاقی
۲۵۵	مزیت اثر تجربی
۲۶۱	شعرهای بیمارستان
۲۶۹	حافظه برود گم شود
۲۷۳	عناوین تزئینی
۲۹۳	خاصیت زیبایی
۲۹۵	نمایه

پیش‌گفتار

هروقت که نوشته‌های قبلی‌ام را مرور می‌کنم، با خودم می‌گویم: آیا هنوز هم همان‌گونه فکر می‌کنم؟! این دغدغه‌ای است که همیشه با من است و درعین حال همیشه تازه. پاسخ چنین پرسشی، در هر دو صورتش، آدم را مردد می‌کند. به نظر می‌رسد پاسخ مثبت، تحولات نظری را زیر سؤال ببرد و پاسخ منفی اعتبار نوشته را، اجازه می‌خواهم از تجربه شخصی‌ام در این مورد صحبت کنم.

هر بار که مقاله‌ای را به پایان بردم به این امید بوده که وجوه دیگر بحث، در متنی دیگر، و در فرصتی دیگر، بسط و گسترش یابد. نه به دلیل علاقه شخصی، بلکه (علاوه بر کمبود وقت! که نمی‌دانم چرا این عامل مهم را در پرانتز گذاشته‌ام) هر نوشته خوب این احساس نیاز را به وجود می‌آورد که ادامه یابد. در ادامه، مشکلات زیادی مانع کار می‌شوند. یکی از این موانع همان پرسش نگران‌کننده است. تازه شروع که می‌کنم، بسته به شرایط متن و حرکت زبان، به تدریج

درمی‌یابم که قضیه چیز دیگری بوده یا قرار است بشود. هرگز فرصت نمی‌شود که نوشته‌ای به پایان برسد. شاید این ناتمامی در ذات نوشته است یا در ذات یک نوشته خلاق! که اصولاً توانایی تمام کردن را ندارد، یعنی از جنس تمام شدنی‌ها و تمام کردنی‌ها نیست. همیشه این ما نیستیم که اندیشه‌ها و خواسته‌هایمان را در قالب زبان می‌ریزیم و بر آن حمل می‌کنیم، بلکه بیشتر اوقات، این خود نوشته است که درحالی که نوشته می‌شود، مسیر خود را تعیین می‌کند و اندیشه‌ها و تمایلات را از درون خود می‌زایاند. به عبارتی نمی‌توان نقش سازوکارها، قوانین و قراردادهای داخلی هر نوشته را در توجیه اتفاقات درون آن متن کم اهمیت تلقی کرد. متن خلاق درحالی که ادامه می‌دهد، تمایل شدیدی نیز به مستقل شدن دارد. برآیند این دو خاصیت، منجر می‌شود به ناتمامی. یعنی همیشه یک ادامه‌ای وجود دارد که خود، جهت‌های مختلف و متفاوتی را طرح می‌کند. پاسخ آن پرسش از جنس تقابل مثبت / منفی نیست. باید آن پرسش را دوباره واکاوی کرد، یعنی خود آن پرسش را مورد پرسش و چندوچون قرار داد. اما با این وجود، اعتراف می‌کنم که چنین سؤالی، با همین شکل ابتدایی‌اش، همواره دغدغه من باقی مانده است. همین که دوباره می‌نویسیم معنی‌اش این است که خواسته یا ناخواسته مسأله را درک کرده‌ایم و به شیوه‌ی خودمان به آن پاسخ می‌دهیم، اگرچه ناتمام. هر بار که احساس کردیم کار دارد خوب پیش می‌رود، داریم شکلی از این ناتمامی را تجربه می‌کنیم.

احساس من این است که در برخی از مقالات این کتاب به دنبال چیزی بوده‌ام که ممکن است بشود ردپایش را در مقاله‌ای دیگر پیدا کرد یا

در مقاله‌ای که تاکنون نوشته نشده است. در «صدایش خوب است» که به سهراب سپهری پرداخته شده است، قصد اولیه این بود که پس از بررسی وضعیت «بهینه» در شعر سهراب، به مراحل بعدی «چندبهینگی» و «نابهینگی»، که وجوه مختلف شعر امروز ما را بیشتر توضیح می‌دهد، برسم که متأسفانه این امر تاکنون محقق نشد. علی‌رغم بحث‌های مختلفی که درخصوص «زبائیت» ارائه شد و ارجاعاتی که در جاهای متعدد به آن‌ها شد، هنوز جای بحث و جدل‌های فراوانی باقی مانده است. و...

همان‌گونه که ملاحظه می‌فرمایید این کتاب به دو بخش تقسیم شده است. بخش اول شامل مطالبی است که به «کارگاه شعر و قصه» دکتر براهنی ارتباط دارد و یا این‌که از مباحث مطرح شده در آن‌جا، به صورتی مستقیم، متأثر است و بیشتر تلاشی است برای نشان دادن گوشه‌ای از آنچه که آن‌جا اتفاق می‌افتاد و نوع مباحثی که ارائه می‌گردید: ادای دینی کوچک. هرچند که در بخش دوم نیز مدیون زحمات ایشانم. سعی شده است، در مواقع ضروری، منابع برداشت‌هایم نیز به اطلاع خوانندگان رسانده شود. جمع‌آوری و تدوین این مجموعه را مدیون اصرار، پیگیری و همکاری صمیمانه همسر (رؤیا تفتی) هستم. و تحمل باهداد...